

A forrásalapú tanulás a tanulásszervezés egy olyan formája, olyan tulajdonságait hordja magában, melyeket a könyvtár-pedagógusok (intézménytípustól függetlenül) hosszú évtizedek óta alkalmaznak, míg a hazai neveléstudományban általában véve a rendszerváltás óta válik követelménnyé és lassú tempóban gyakorlattá. A forrásalapú tanulás az önálló tanulás egy formája, melynek során a tanulók nem a pedagógustól kapják a tanuláshoz szükséges információkat, hanem információforrásokból maguk szerzik meg, gyűjtik össze, dolgozzák fel azokat. Az információforrások nagyon sokfélék lehetnek a nyomtatottól az elektronikusig, a tankönyvtől a dokumentumfilmig. Ez egy demokratikus, szemléletében a reformpedagógiákhoz és a konstruktivista didaktikához jól illeszkedő szervezési forma. Ami természetesen nem jelenti, hogy a forrásalapú tanítás az egyetlen ilyen, de mindenképpen megnöveli szerepét, hiszen a felvonultatott kutatásokból is láthatjuk, hogy már legalább negyven évre visszatekintő hagyománya van hazánk könyvtáraiban.

A szimpózium zárásaként láthattuk, hogy Franciaországban, ahol nagyon hasonló időkben és szándékokkal indult és fejlődött az iskolai könyvtárügy, milyen messzire jutottak azáltal, hogy a fejlesztési tervek folyamatos szakmai és kormányzati támogatást kaptak.

A szimpózium programja:

Elnök: Balogh Mihály

Opponens: Kelemen Elemér

Előadások:

Dömsödy Andrea: Hazai könyvtár-pedagógiai kutatások a tanulás-tanítás szolgálatában

Nagy Attila: Tanterv, többkönyvűség, könyvtár

Dán Krisztina: Projekt módszer (iskolai) könyvtári bázison

Bondor Erika: Az iskolai könyvtárhasználat hazai innovatív példái

	Kutatás	Isk.	Oszt.	Évf.
1970–74 Nagy Attila	többkönyvű módszerek alkalmazásának követése	1	1+1	9–12.
1981–86 Barták Péter	tanulási forrásközpont kialakításának követése	1	(5)	(1–8.)
1997–2000 Nagy Attila	többkönyvű módszerek alkalmazásának követése	9	9	1–12.
2001 Bondor Erika	innovatív iskolai könyvtárak feltételrendszerének vizsgálata	15	–	–
2002/03 Dán Krisztina Haralyi Ervinné	forrásalapú projektek követése	3	5	3., 7., 9., 10.

Hock Zsuzsanna: A globalizmus hatása az információs műveltség fejlesztésére a hazai és a francia könyvtár-pedagógia gyakorlatában

Dömsödy Andrea
domsody.andrea@opkm.hu

A mi '56-unk

Könyvtár- és könyvtáros sorsok 1956-ban

Beszámoló egy emlékülésről

A Füzéki István-emlékdíj idei átadó ünnepsége, a forradalom és szabadságharc ötvenedik évfordulója alkalmából a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) elnöksége, az MKE Helyismereti Könyvtárosok Szervezete és Társadalomtudományi Szekciója közösen szervezte a megemlékezést október 25-én. A hely adott volt, hiszen a Füzéki-emléktábla megkoszorúzása is az Országos Széchényi Könyvtárba (OSZK) szólítja a könyvtárosokat 2003 óta minden évben.

A levezető elnök, *Biczák Péter* MKE-alelnök személyes indíttatású bevezetőt mondott el gyermekkori emlékeit felidézve. A kisfiúnak a Nyíregyházán végigdübörgő tank látványos élményt jelentett, míg az őt a biztonságba visszahúzó, háborút, harcokat ismerő édesanyjának rettenetet és félelmet. Ennek a kettős élménybefogadásnak az emléke méltó hangütés volt az ünnepi üléshez, segített ráhangolni a hallgatóságot 1956 egészének a befogadására.

Bakos Klára egyesületi elnök köszöntője másik jelentős aspektussal gazdagította az emlékülést. Felvetette, hogy az információs szabadságnak, az informálódáshoz való jognak és a vélemény szabad kifejtése jogának mai értelmezése nem nélkülözheti a történelmi mélységű hátratekintést sem. Az információs szabadság kérdésköréhez, ha nem csak a szakmai divatoknak akarunk rutinosan és felismerően megfelelni, szorososan hozzátartoznak 1956 könyvtári történései, a könyvtárosok egyéni viszonyulása, majd ennek következményei.

A felkért előadók közül először *Gerencsér Judit* (Az Év Ifjú Könyvtárosa díj nyertese 2005-ben) kapott szót. 2003-ban tett Fulbright-össz-

töndíjas tanulmányútjának 1956-os vetületeiről számolt be. Clevelandben kutatott és dolgozott, helyileg az ohioi állami egyetem könyvtárában, ugyanakkor a magyar emigrációs emlékeket őrző és gondozó Cleveland Hungarian Heritage Society részére. Munkálkodásának egyik eredménye, hogy a könyvtár intézményi támogatásával digitalizálhatott és keresésre alkalmassá tett számos, 1956 történéseit hitelesítő dokumentumot is. A fiatal könyvtáros kolléga számára személyes, mélyen ható élményt jelentett az ezekre való rácsodálkozás is. Mint elmondta, peregrinációja révén Magyarországtól több ezer kilométerre került közelebb 1956 társadalmi élményéhez. (Vonatkozó link: <http://scholar.csuohio.edu>)

Az emlékülés három előadása közül kettőt, *Papp István* ny. főigazgató-helyettesét és *Katsányi Sándor* ny. főosztályvezetőjét már olvashatják a 3K októberi, ünnepi számában. Mindkét előadás önmagáért beszél, óhatatlanul szubjektív ismertetésüket (még ha „szurrogátum-készítő” vagyok magam is) méltatlannak érezném. Ezt az ünnepi számot az emlékülés résztvevői ajándékként, a helyszínen kézhez kapták.

Bátonyi Viola, a KSH könyvtárának főigazgató-helyettese a könyvtárakat mint menedéket adó intézményeket vizsgálta (e számunk 9. oldalán olvasható) előadásában.

Az alkotó szellemi élet más területeiről 1956 előtt és után kiszorítottaknak a könyvtárak valóban asylumot nyújtottak, ámde ők a magukkal hozott szellemi kincsek és tehetségük révén a befogadó intézmények számára máig ható hasznót, értékeket „termeltek”. Sokoldalú nyelvtudásuk, alaptudásuk és széles körű műveltségük a gyarapítási politika megújítását, a feltárás gazdagítását tették lehetővé, ki nem hagyva a tájékoztatási munkában való értékes részvételüket. Csupán Bibó István példáját kiragadva, a KSH

könyvtárának gyűjtőkörét ő tágította ki a szociológiai irodalom legkitűnőbb (akkor még csak idegen nyelven megjelenő) folyóiratainak, monográfiáinak beszerzésével. Erre a gyűjteményrészre alapozódott a későbbi nagynevű szociológusok, Ferge Zsuzsa, Cseh-Szombathy László tájékozódása.

A kitűnően megkomponált ívű előadásokat különös hangulatú megemlékezések követték. *Horváth Tibor* ny. főigazgató az egykori egyetemista harcostárs beszámolóját adhatta nekünk Füzei Istvánról, az őket az ELTE Jogi Karánál elfogó szovjet katonatiszt szemébe az oroszul is jól beszélő Füzei által kimondott „rogyina maja” szavak tragikus következményéről.

Az idei Füzei István-émlékdíj kitüntetettje *Somkuti Gabriella* lett. A róla szóló laudáció biztosan megjelenik nyomtatásban is. A méltatásra válaszolva Somkuti Gabriella feltárta a díjat odaítélő kuratórium számára is ismeretlen tény, hogy Füzei Istvánnal egyetemi társak voltak. Így Horváth Tiboré mellett további tanúságtétel is elhangzott arról, hogy az igazságkereső és szabadságvágyó Füzei István emlékét a ma könyvtárosai is tiszteletre és követésre méltónak tarthatják.

Dokumentumértékű *Demján Ilona* kollégánk levele is, amit volt munkatársa, Mártyán Gyula, közvetve pedig Füzei emlékének is tisztelegve írt. A levélíró hosszú évtizedekig Mártyánnal együtt dolgozott az OMKDK/OMIKK-ban. Ez idő alatt diákkori élmények is előkerültek a kollégák és szobatársak között, így Mártyán visszaemlékezései az őt egyetemi éve alatt tudásával, széles körű műveltségével gyakran megsegítő Füzei Istvánra. A fiatalon elhunyt Füzei István emléke, ha lassan is, de ezzel a levéllel is tovább bontakozik.

A Könyvtári Intézet (KI) a nyáron felhívást intézett a hazai könyvtárakhoz, hogy intézményük történetének 1956-os fejezeteit feltárva, a feltalált dokumentumokat osszák meg a könyvtárosok közösségével, küldjék meg a KI-nek. Az eredményről *Vajda Kornél* a 3K szerkesztőjeként számolt be.

A feladat – kevés számú, de annál értékesebb kivétellel – meghaladta a megszólítottak erejét, avagy az erre fordítható idejüket, energiájukat. Kitűnő példa a helyismereti feldolgozásra a Verseyhy Ferenc Könyvtáré, ahol a kollégák *Az 1956-os forradalom Jász-Nagykun-Szolnok me-*

gyére vonatkozó dokumentumai címen honlapot nyitottak a témának (<http://1956.vfmk.hu/>). A honlapon a könyvtár korabeli hírlapállományáról, nyomtatványgyűjteményéről, a megye 1956-hoz kapcsolódó emlékhelyeiről, emlékműveiről lehet tájékozódni, s mindezt a megyére vonatkozó bibliográfia egészíti ki.

„1956-tal szembenézve kell választ találnunk arra az alapvető kérdésre, hogyan lehet végső soron pozitívan minősíteni, hogy a mai magyar könyvtárügy alapjai – akárhogyan is forgatjuk a szót – egy társadalmi-gazdasági csődbe vezető rendszerben jöttek létre. Hogyan sikerült megannyi kontraproduktív beavatkozás ellenére, vi-

TARTALOM

Kezdőlap

Hírlapok

Nyomtatványok

Emlékművek, emlékhelyek

Irodalom

Az 1956-os forradalom
Jász-Nagykun-Szolnok megyére vonatkozó dokumentumai
a Verseghy Ferenc Könyvtárban

Hol zsarnokság van,
ott zsarnokság van,
nemcsak a puskacsőben,
nemcsak a börtönökben,

nemcsak a vallatásokban,
nemcsak az éjszakában
káltó ór szavában,
ott zsarnokság van
[...]

mert ahol zsarnokság van,
minden hában,
a dal is, az ilyen hű,
akármilyen mű,

mert ott áll
eleve sírodnál,
ő mondja meg, ki voltál,
porod is nelsz szolgál.

Ilyés Gyula
Egy mondat a zsarnokságról (részletek)

Rajzolta: Chiovini Ferenc, linoleszta-metszete: Gács Mihály
 Megjelent: A Nép Lapja. (A Szolnok Megyei Forradalmi Munkatársaság lapja) 1956. november 1.
Mártírjaink holtteste felett tesszünk esküt, hogy a magyar függetlenség és szabadság ügyét végleg diáddalá juttatjuk.
Miféle vezetőség az, amely csak a tömeg kényszerítésére tett néhány létova lépést. Tíz év alatt elég áldozatot követelt az önkény.
Most a szovjet hadsereget hozták a magyar forradalom elfojtására! [A Nép Lapja, 1956. október 27., 2. o.]

Kérjük, ha rendelkezik olyan 1956-ra vonatkozó dokumentummal,
 melyet e szolgáltatás számára felajánlana, keresse meg intézményünket,
 vagy írjon a tbelat@vfmk.hu e-mail címre!

A Könyvtári Intézet közreadásában megjelenő 3K októberi ünnepi száma is tartalmaz ilyen dokumentumokat, így például az OSZK Ideiglenes Nemzeti Bizottságának 1956. október 30-ai keltezésű, szakmapolitikai indíttatású közleményét. A közlemény mellett különös értéket képvisel az ugyancsak az OSZK INB-jének megfogalmazásában készült, *A magyar könyvtárügy szervezete* című előterjesztés.

A 3K októberi számába *Kocsy Anikó* a korabeli sajtóból összegyűjtött néhány, a könyvtárosok, a levéltárosok, a muzeológusok szakmai mentalitását tükröző írást.

Az emlékülést az OSZK V. szintjén elhelyezett emléktábla megkoszorúzása követte. Koszorút helyeztek el az MKE, a KSH Központi Könyvtára, az OSZK nevében, valamint a Füzéki-emlékdíjat alapító testvér maga.

Az emlékülésen és a koszorúzáson részt vevőktől Bakos Klára búcsúzott. Megemléltette, hogy a közelmúltban jutott a tudomására, hogy Füzéki Istvánnak nincs jelzett sírja. Az MKE nevében megígérte, hogy a Rákoskeresztúri temető 301-es parcellájában méltó emléket állít az egyesület.

Az emlékülésről és Füzéki-emlékdíj átadásáról szóló beszámolómm lezárásaként Papp István előadásának záró gondolatait szeretném megosztani az olvasókkal:

szonylag csekély lemaradással lépést tartani a világ könyvtárügyével? '56 jelentősége könyvtári szempontból is több annál, mint amit az a néhány hősies és euforikus nap nyújtott: 1956-ból a szocialista magyar könyvtárügy problémája mered ránk. Mi is annak a lényege, hogyan működött, miképpen változott, mit adott az embereknek, mi a maradandó, mi az elvetendő abban, amit oly sokan, egymástól különbözőek és egymáshoz mégis hasonlóak hoztunk létre és adtunk át társainknak és utódainknak? Tegyük most már ők azt, amit tenni kell és tenni lehet.”

Haraszti Pálné

Holle anyó, Csillagszedő Márió, Bölcs Hiánypótló és a többiek

Hosszú kirándulásom a Balaton egyik legszebb pontjáról, Fonyódról indult, érintve a fővárost, majd onnan a célállomás nótakirályáról elnevezett Dankó Pista Intercityvel futott be Szegedre.

A Somogyi-könyvtár gyermekkönyvtárosai sokat ígérő másfél napra hívtak minket, amelyről a kollégák gazdagon megtöltött tarisznyával térhettek haza. Volt abban játék, jókedv, akadtak apró